

ורבי יוחנן אמר: כולה בשומר. והוא דאמר כאחרים, [ולפי רבי יהודה אין שומר אלא לכזית].

ומקשינן: וכי רבי יוחנן קאי אליבא דאחרים? הא כפול דוקא קאמרי אחרים. ואילו לרבי יוחנן יש שומר אפילו לפחות מכפול?

ומתריצין: לעולם קא סברי אחרים שאפילו בפחות מכפול יש לו דין שומר, אלא אידי דקאמר תנא קמא שיעורא דכזית קאמרי אינהו נמי שיעורא דכפול. אך לאו דוקא הוא.

[לרבי יוחנן אפשר לתרץ דמיירי ביד והוא דאמר כאחרים, שהרי ביד לדעת רבי יוחנן צריך כפול, ואין צריך לדחוק דאחרים נקטו שיעור פול אגב חכמים. אלא, שהתוצן סמך על דברי רבא דלהלן, שמדייק מהברייתא דאיירי בשומר. אך לפי רב, העדיפה הגמרא בתירוץ הראשון לדחוק דאיירי ביד, ורב דאמר כרב יהודה, כיון שהלכה כרבי יהודה, מה שאין כן לפי רבי יוחנן שבכל אופן הוא דאמר כאחרים, עדיף להעמיד בשומר (33)].

אחרים אומרים: אפילו אין עליה על הקולית אלא בשר כ"פול" — גוררת הבשר כפול את כולה לטומאה.

והשתא מקשינן: ורב האי ברייתא במאי מוקים לה?

אי מיירי בקולית שהיא יד בלבד, שיש עליה בשר בצד אחד, ואין בתוכה מוח, קשיא סיפא, דאמרי אחרים דאפילו כשהבשר הוא כפול משמשת לו עצם הקולית בתור יד, ואילו רב אמר דאין יד לפחות מכזית?

אי מיירי בשומר, מחמת המוח שבתוכה, קשיא רישא, דקאמר רבי יהודה שדוקא אם יש בה כזית בשר. והרי רב אמר שיש שומר אפילו לפחות מכזית!?

ומתריצין: איבעית אימא ביד. ורב הוא דאמר כרבי יהודה, [ומודה רב שלפי אחרים יש יד אף לפחות מכזית] (32).

ואיבעית אימא בשומר. ורב אמר כאחרים, [ומודה רב שלפי רבי יהודה אין שומר אלא לכזית].

32. החזון איש [עוקצין ב ב] הקשה, אי מיירי ביד, מדוע צריך שיהא בבשר בפני עצמו כזית, הרי כשם שהעצם שכנגד הבשר — שהוא שומר לבשר — מצטרף לשיעור כביצה, כך יוכל להצטרף לשיעור כזית, ודי במה שהעצם משמש כיד לבשר ולעצם שכנגדו, והרי יש כאן יד לכזית? ותירץ, שלחשיבות של כזית לגבי דין יד אין השומר מצטרף, וצריך שיהא בבשר בפני עצמו כזית בכדי שיהיה לו דין יד.

33. כל זה לשיטת רש"י שגם לפי רבי יוחנן אין

אי מיירי בשומר, מבואר שכל העצם מצטרף ולא רק מה שכנגד הבשר? ובאמת הראב"ד בהשגות פ"ה הט"ו כתב, שהברייתא כאן פליגא, וצריך לטמאות את כל העצם מדין שומר, ודלא כהרמב"ם שם. אך רש"י ד"ה ואי בשומר כבר יישב, דהכא מיירי בעצם שיש בתוכה מוח, דכל העצם שומרת את המוח, לפי שאם תפתח העצם אף בצד השני יפסד המוח, ולכן כל העצם מצטרף לשיעור כביצה. אך עצם שיש מעליה בשר, רק מה שכנגד הבשר שומר את הבשר ומצטרף. וראה חזון איש [עוקצין ב סק"ג וסק"ד].